

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

257

Vragen van de leden **Vietsch, Verburg** en **Van Dijk** (allen CDA) aan de staatssecretarissen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Financiën over «zwartwerken» in de bouw. (Ingezonden 12 oktober 2004)

1

Hoe beoordeelt u het feit dat op grote schaal (naar schatting per jaar 15.000 manjaren en 1,8 miljard euro aan omzet volgens het Economisch Instituut Bouwnijverheid) door niet-reguliere bouwbedrijven gebouwd wordt?¹

2

Welk bedrag aan inkomstenbelasting, sociale premies en BTW loopt de overheid naar uw inschatting daardoor mis, en hoeveel WW-, bijstand, - en WAO-uitkeringen worden ten onrechte uitgekeerd?

3

Bent u voornemens om zwartwerken in de bouw tot een prioriteit van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) te maken?

¹ BouwNed, 4 oktober jl.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Van Hoof** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de staatssecretaris van Financiën. (Ontvangen 28 oktober 2004)

1 en 2

Het is mij bekend dat de bouwnijverheid een sector is die om extra aandacht vraagt in het kader van de fraudebestrijding binnen het sociale domein. Uit analyse, onderzoek en de handhavingspraktijk (controle en opsporing) blijkt dat deze bedrijfstak fraudegevoelig is. Uit de praktijk blijkt dat een deel van de werkzaamheden in deze bedrijfstak wordt uitgevoerd door «niet reguliere arbeidskrachten», zoals zwartwerkers en illegaal in Nederland verblijvende personen. Daarbij spelen malafide intermediairs (koppelbazen) vaak als tussenpersoon een rol.

De bouwsector is in dit opzicht niet anders dan andere fraudegevoelige sectoren. Ook in de land- en tuinbouw, de horeca, de schoonmaaksector, het transport over de weg, de vlees- en visindustrie en de confectie zijn bovenbeschreven fraudeaspecten gesignaleerd. Door de controle- en opsporingsdiensten (AI, SVB, UWV en de SIOD) en Interventieteams, waaronder het Bouw Interventieteam (BIT) worden aan deze sectoren veel aandacht besteed.

De cijfers die door het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB) in zijn rapportage «Bouwen in eigen beheer en onrechtmatige bedrijfsuitoefening in 2003» zijn gepubliceerd bevestigen deels het

beeld van de fraudegevoeligheid van de bouwnijverheid. De cijfers van het EIB moeten evenwel als men spreekt in termen van «fraude» mijns inziens worden genuanceerd.

Er wordt in deze rapportage op basis van een steekproef geconcludeerd dat circa 15% van de werken met een bouwsom van minder dan € 1 000 000 waarvoor een bouwvergunning is verleend in eigen beheer wordt uitgevoerd en 15% door aannemers zonder vestigingsvergunning. Uitgedrukt in procenten van de totale productie (inclusief werken groter dan € 1 000 000) gaat het om 5% productie in eigen beheer en 5% productie door aannemers zonder vestigingsvergunning, aldus de rapportage.

Dat het hier uitsluitend zou gaan om zwartwerken en beunhazerij zoals in het persbericht van BouwNed van 4 oktober wordt gesteld, kan niet uit de rapportage worden afgeleid. In het rapport staat: «in hoeverre bij bouwen in eigen beheer sprake is van beunhazerij, in die zin dat derden (geen bedrijf) tegen betaling meewerken aan de uitvoering van de projecten, is niet onderzocht». Daarnaast blijkt uit het rapport dat een aanzienlijk, maar niet nader gespecificeerd deel van de werkzaamheden die in eigen beheer worden uitgevoerd op geheel legale wijze plaatsvindt.

In het eerdergenoemde persbericht wordt aangegeven dat de gederfde werkgelegenheid een omvang heeft van 15 000 arbeidsjaren. In het rapport wordt hierop een nuancering aangebracht. Het rapport stelt: *«Dat wil echter niet zeggen dat deze gederfde werkgelegenheid volledig verloren is voor de bouwnijverheid en aanverwante bedrijven. Uit het onderhavige onderzoek kwam immers naar voren dat bij bouwen in eigen beheer vooral bij grotere werken ook vaak bedrijven worden ingeschakeld voor de uitvoering van een of meer activiteiten. Hoeveel werkgelegenheid daarmee gemoeid is, kan met de beschikbare informatie niet berekend worden, maar het lijkt niet waarschijnlijk dat die omvangrijk is. Bij het bouwen door aannemers zonder vestigingsvergunning komt de werkgelegenheid zij het onrechtmatig, volledig tot stand in bedrijven, waarvan er vele tot de bedrijfstak bouwnijverheid behoren»*. Ten slotte dient in dit verband te worden opgemerkt dat uit het rapport blijkt dat de omvang van de productie in eigen beheer en door aannemers zonder vestigingsvergunning vergeleken met 1997 met 19% is gedaald. Ook het aantal «verloren» arbeidsplaatsen nam af van 18 700 manjaren in 1997 tot 15 300 manjaren in 2003.

Aan de rapportage van het EIB kunnen dan ook geen conclusies worden verbonden wat betreft de omvang van zwartwerk of beunhazerij. Het is dan ook niet mogelijk een schatting te maken van de bedragen die de overheid misloopt in de sfeer van gemiste werkgeverspremies, belastingen of uitkeringsfraude.

3

Aan de sector bouwnijverheid wordt door de verschillende handhavingsorganisaties binnen het sociale domein (AI, UWV, BIT en de SIOD) veel aandacht besteed. Dit gebeurt in onderlinge afstemming en op basis van informatie-uitwisseling.

- De AI verricht al enkele jaren onderzoeken naar naleving van de Wet arbeid vreemdelingen in de sector bouwnijverheid. Vanaf 2003 worden ook particuliere opdrachtgevers in de bouw gecontroleerd. In 2004 wordt 30% van de voor de sector bouw beschikbare capaciteit besteed aan particuliere opdrachtgevers. In 2005 zal de

beschikbare capaciteit voor onderzoeken in deze sector (zowel bij particulieren als op bouwlocaties) toenemen.

De selectie van bouwbedrijven en particulieren vindt veelal plaats op basis van signalen en onderzoeken van andere diensten (Belastingdienst, Vreemdelingendienst, UWV en SIOD) en derden (met name collega bouwbedrijven). Op basis van een convenant met UWV en Belastingdienst worden gegevens uitgewisseld.

- In 2004 is het BIT Noord-Holland gestart. Dit team is gericht op het bestrijden van uitkeringsfraude, premie- en belastingfraude, illegale tewerkstelling en detachingsfraude. Het BIT controleert de bouw van grote kantorencomplexen. De looptijd is van oktober 2004 tot en met januari 2005. Daarna zal worden besloten of de werkzaamheden van het team worden voortgezet.

- Naast zijn reguliere controle- en opsporingsactiviteiten in de bouw zal UWV eind 2004 een steekproefonderzoek naar detachingsfraude bij bouwbedrijven organiseren. De uitkomsten van dit onderzoek vormen de basis waarop UWV zijn beleid op dit aandachtsgebied de komende tijd nader zal gaan invullen.

- De Sociale Inlichtingen- en OpsporingsDienst (SIOD) richt zich als Bijzondere Opsporingsdienst op arbeidsmarkt gerelateerd wederrechtelijk handelen. Dit wederrechtelijk handelen omvat in ieder geval het stelselmatig illegaal tewerkstellen, het frauderen met arbeidsmarkt gerelateerde subsidies, detachingsfraude, het niet afdragen van premies en georganiseerde vormen van uitkeringsfraude.

De SIOD doet niet alle fraudezaken, maar fraudezaken met een geschatte omvang (de geleden schade) van minimaal € 34 000 waarbij de inzet van de mogelijkheden van bijzondere opsporingsmiddelen een duidelijke meerwaarde heeft.

Een belangrijk deel van de repressieve taak wordt uitgevoerd in samenwerking met andere handhavingsinstanties zoals de AI, UWV, SVB. Dit gebeurt onder andere in interventieteamverband. Het maatschappelijk effect dat via opsporing – als onderdeel van alle activiteiten in de keten – kan worden bereikt, is daarbij leidend voor de prioriteitskeuzes van de SIOD. Juist

om de verbinding te maken met het maatschappelijk effect is informatie gestuurde opsporing noodzakelijk. De informatiesturing op strategisch niveau geeft aan waar zware criminaliteit op het SZW-domein geconcentreerd is en waar opsporingsinzet het meest kan bijdragen aan het behalen van maatschappelijk effect. Die inzet van de SIOD vindt mede op basis van signalen van andere organisaties uit de handhavingsketen ook in de sector bouwnijverheid plaats.

De SIOD heeft in 2003 zeven opsporingsonderzoeken verricht in de bouwnijverheid of daaraan gerelateerde sectoren en in 2004 tot op heden drie onderzoeken. Deze onderzoeken vonden plaats in het kader van de bestrijding van grootschalige arbeidsmarkt fraude. Het rapport van het EIB is voor mij geen aanleiding om de huidige werkwijze aan te passen, maar zal wel als extra input dienen voor de branchegerichte aanpak van de problematiek.